

**ONDŘEJ ŠVEHELKA,
VOJENŠTÍ ZBĚHOVÉ V DOBĚ OSVÍCENSKÉHO ABSOLUTISMU VE SVĚTLE
DOKUMENTŮ ČESKÉHO GUBERNIA A DALŠÍCH PRAMENŮ**

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2013, 95 stran

Posudek vedoucí diplomové práce

Ondřej Švehelka se ve své diplomové práci soustředil na problematiku vojenských zběhů z císařsko-královské armády za vlády Marie Terezie, Josefa II. a Leopolda II. Hned na tomto místě je třeba předeslat, že jde o téma prakticky nedotčené domácí odbornou literaturou. Autor předložené práce se tedy nemohl opírat o výzkumy jiných historiků zacílené tímto směrem, ale musel se ujmout nelehké průkopnické role badatele, který se do výzkumu takto vymezené tematiky pouští jako první. Je třeba zdůraznit, že v této úloze obstál a že se mu podařilo napsat práci, která představuje solidní východisko nejen k jeho vlastním dalším výzkumům, ale na niž mohou – po jejím publikování – účelně navazovat i jiní historici, kteří se v budoucnu rozhodnou otázku dezercí z armády habsburské monarchie systematicky zkoumat.

Poměrně stručná charakteristika pramenů a sekundární literatury v úvodu práce stejně jako jejich rozsahem skrovný soupis připojený v jejím závěru jen potvrzují výše zmíněnou skutečnost. Oč méně se mohl Ondřej Švehelka opírat o výzkumy zaměřené na zvolený aspekt fungování armády v období osvícenského absolutismu, totiž na dezerce, o to více musel pracovat s prameny, až na jedinou výjimku nevydanými. Z pramenů uložených v Národním archivu prozkoumal tři fondy (Cirkuláře a vyhlášky, České gubernium – militare, Sbíрка patentů). Znalost odborné literatury mu pak posloužila především k nastínění obecného rámce, v jehož kontextu vybranou problematiku sledoval. V prvním oddíle diplomové práce zrekapituloval války habsburské monarchie od počátku vlády Marie Terezie ve čtyřicátých letech až po konflikty časově spadající do období vlády jejích synů Josefa II. a Leopolda II. na počátku devadesátých let 18. století. Ve druhém oddíle se podrobněji zaměřil na císařsko-královskou armádu a na její reformy ve sledovaném půlstoletí, ve třetím pak shrnul vývoj nejvyšších zemských úřadů v Čechách téže doby. Následující tři oddíly své práce pak už zasvětil vlastní problematice dezercí, kterou dokázal zmapovat a interpretovat velmi plasticky – od soustředění na samotné „zběhlce“ přes jejich interakci s civilním obyvatelstvem až po

nástin vývoje situace v čase. Za velmi cenné a přínosné pokládám statistiky dezertérů, zpracované do přehledných tabulek.

Výsledkem je podle mého soudu diplomová práce výrazně nadstandardní úrovně, vhodně a logicky strukturovaná, napsaná kultivovaným a zároveň živým a čtivým jazykem, které lze jen obtížně něco podstatného vytknout. V textu prakticky nenalezneme nejen obsahové a interpretační, ale ani formální nedostatky – ať už jde o úroveň zpracování poznámkového aparátu ve smyslu neadekvátního citování pramenů a literatury nebo o stylistické nedokonalosti či překlepy. Vzhledem ke skutečnosti, že se autor práce zabýval i otázkou vzájemného vydávání vojenských zběhů mezi habsburskou monarchií a dalšími státy, se však přímo nabízí otázka po alespoň rámcové komparaci se situací jinde. Byl postoj státní moci k vojenským zběhům ve většině států osvětské Evropy obdobný jako v habsburské monarchii, anebo vykazoval nějaká výraznější lokální specifika? Pokud ano, jakého druhu byla a z čeho plynula? Chápu, že takové otázky nelze zodpovědět v rámci diplomové práce, a že by vyžadovaly šířeji koncipovaný výzkum, stejně jako obeznámení se se zahraniční literaturou, k níž diplomant neměl v českých knihovnách přístup (a ani studijní pobyt v Budapešti nemohl tento deficit vyrovnat). Podobných podnětů k dalšímu výzkumu dosud převážně ladem ležícího pole, které představuje císařsko-královská armáda v 18. století, by však bylo možné vznést nespočet. Diplomovou práci Ondřeje Švehelky pokládám za jeden z prvních signálů, že v rámci české historiografie začíná v této sféře konečně svítat na lepší časy. Vzhledem ke všem jejím kvalitám, o nichž již byla řeč v předchozích odstavcích, ji velmi ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit jako výbornou.

V Praze dne 1. září 2013

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.